

- DIJKSTRA, K-D. B., 2006. *Field guide to the Dragonflies of Britain and Europe*. Dorset, British Wildlife Publishing: 320 str.
- DIJKSTRA, K-D. B., A. SCHRÖTER & R. LEWINGTON, 2020. *Field guide to the Dragonflies of Britain and Europe. Second edition*. Bloomsbury Publishing, London. 336 str.
- GEISTER, I., 1999. Seznam slovenskih imen kačjih pastirjev (Odonata). *Exuviae* 5(1): 1-5.
- GERKEN, B. & K. STERNBERG, 1999. *The exuviae of European dragonflies*. Arnika & Eisvogel, Höxter. 354 str.
- KOTARAC, M., 1997. *Atlas kačjih pastirjev (Odonata) Slovenije z Rdečim seznamom: projekt Slovenskega odonatološkega društva*. Center za kartografijo favne in flore, Miklavž na Dravskem polju. 205 str.
- ŠALAMUN, A., 1997. Poročilo z Raziskovalnega tabora študentov biologije Podgrad '96. *Erjavecija* 3: 5-6.
- ŠALAMUN, A. & U. FERLETIČ, 2005. Poročilo o delu odonatološke skupine. V: G. Planinc (ur.), Raziskovalni tabor študentov biologije Dekani 2004, str. 37-46, Društvo študentov biologije, Ljubljana.
- ŠALAMUN, A., 2012. Temni slaniščar *Selysiothemis nigra*, nova vrsta v Sloveniji... in druge zanimive fotografske najdbe v Škocjanskem zatoku in drugod po Sloveniji. *Erjavecija* 27: 5-7.
- VINKO, D., 2018. (30.) RTŠB po 14. letih znova v slovenski Istri. *Erjavecija* 33: 19-27
- VINKO, D., 2019a. Rezultati julijskega terenskega vikenda SOD v Slovenski Istri. *Erjavecija* 34: 39-46.
- VINKO, D., 2019b. Ponovno opazovanje temnega slaniščarja *Selysiothemis nigra* v Sloveniji. *Erjavecija* 34: 70-77.
- VINKO, D., A. ŠALAMUN & M. BEDJANIČ, 2019. Kačji pastirji. V: J. Pavšič, M. Gogala & A. Seliškar (ured.), Slovenska Istra I – Neživi svet, rastlinstvo, živalstvo in naravovarstvo, str. 195-214, 427-428 [Dodatna literatura], Slovenska matica, Ljubljana.

(N. ŠABEDER)

POROČILO O DELU SKUPINE ZA KAČJE PASTIRJE NA RTŠB 2021 – OTLICA

Prišla je druga polovica julija in z njo tudi izvedba tabora z najdaljšo tradicijo pri nas – Raziskovalnega tabora študentov biologije (RTŠB). Tokratni je potekal na Otlici z okolico od 17. do 25. julija 2021 in četudi se je bilo treba zavoljo koronavirusa nanj spet malce drugače pripravljati se je vse odvijalo brezhibno. Kot vedno, tako zaradi motiviranih udeležencev, izkušenih mentorjev, kot zaradi sposobnih vodij tabora. Tokratno skupino za kačje pastirje, eno izmed 12, ki so na taboru delovale, sva vodila z Ano Tratnik, družbo pa so nama za čas tabora delali Adrian Samuel Stell Pičman, Anže Nemeč, Mark Plut, Marisa Schlamberger in nekajdnevna udeleženca, sicer pa vodji tabora, Leja Piko in Aleksander Kozina (SLIKA 1).

Skupina je s terenskim delom začejala z odhodom iz otliške šole ob »9h« in ga zaključevala pozno popoldne ali že zvečer. Vsakodnevno smo bili v šoli zadnja

dnevna skupina in tako vsakič prejekali klice dežurnih, če naj nam še varujejo naš dnevni tople obrok pred ostalimi udeleženci. Seveda smo si ga želeli, še najbolj tisti večer, ko se nam je terensko delo nenačrtovano zavleklo z obiskom bližnje vinske kleti, edine v času tabora. Delovanje skupine mi je z udeležbo podprl delodajalec (ŠOU v Ljubljani) v sklopu projekta SDGYOU: *Sustainable Digitalization Goals with YOUth*, ki ga sofinancira Evropska komisija v okviru programa ERASMUS+ in katerega slovenska partnerja sta ŠOU v Ljubljani in Fundacija Študentski tolar, ustanova ŠOU v Ljubljani. Skupini sta se za en dan pridružila tudi naša člana Tanja Žlender in Andrej Ribar.

SLIKA 1. Skupina za kačje pastirje na RTŠB 2021 v sestavi: Damjan Vinko, Marisa Schlamberger, Anže Nemec, Ana Tratnik, Mark Plut, Adrian Samuel Stell Pičman, Leja Piko in Aleksander Kozina (Foto: E.Premate).

Delovanje naše skupine, ki je na taboru preučevala kačje pastirje v vseh stadijih, se je osredotočilo na širše območje Trnovskega gozda, vključno z Goro, večkrat smo obiskali tudi Vipavsko dolino, se za po en dan odpravili na Banjšice in v Avško dolino, v Godovič in Žejno dolino ter v okolico Črnega Vrha. Cilj skupine je bil popisati čim več vod na raziskovanem območju in pri tem dati prednost tem v bližnji okolici Otlice ter tistim, kjer je bila v preteklosti potrjena prisotnost barjanske deve *Aeshna juncea*. Ta je raztreseno razširjena po našem celotnem alpskem prostoru, a ni nikjer zelo pogosta, najmočnejše populacije pa so na Pohorju (BEDJANIČ, 2018). V Sloveniji dosega vrsta del južne meje sklenjenega območja razširjenosti v Evropi (BOUDOT & KALKMAN, 2015) in nas je tako še posebej zanimalo, kako se barjanski devi tod godi. Razvoj vrste je pogosto vezan na vodna okolja barjanskega značaja nad 1.000 m, vendar ne ekskluzivno. Najbolj ji ustrezajo

zaraščeni ribniki, mlake in barjanska okna na višjih nadmorskih višinah. Dodajmo še, da smo se za poslastico in predvsem ogled več vrst kačjih pastirjev odpravljali še v Vipavsko dolino, ki geografsko vsekakor sodi v območje tabora. Tam smo lahko tudi ponovno dobili občutek, da poletje še traja, saj so bile noči na Otlici v času tabora že kar sveže in tudi padavine so bile tam razmeroma pogoste.

Literatura s Trnovskega gozda je z vidika odonatoloških podatkov skopa, po večini izhaja iz časa nastanka Atlasa (KOTARAC, 1997), nekaj pa jih je bilo zbranih še v projektu 1001 kal – 1001 zgodba o življenju, ki je potekal v obdobju 2005–2007, in na terenskem vikendu SOD in SHS maja 2018 ter so vključeni v našo podatkovno zbirko (CKFF, 2021). Najstarejši podatek s Trnovskega gozda izvira z Gore pri Predmeji iz konca maja leta 1964, z najdbo rjave deve *Aeshna grandis* (SPAZZAPAN-BRELIH, 1964), kjer je šlo najverjetneje za napačno določitev in so na ekskurziji dejansko opazovali deviškega pastirja *Aeshna isoceles* (VINKO, 2016). Najmanj stari podatki s Trnovskega gozda prihajajo z mladinskega tabora v Predmeji (VRHOVNIK & VINKO, 2013), vendar ni bilo poročilo s celostno predstavljenimi favnističnimi podatki, enako kot zbornik tabora, nikoli objavljeno. Podatki s tabora, izpod rok znane organizatorke mladinskih taborov na Primorskem Irene Kodele Krašne, kjer je skupino vodila Maja Bahor, pa vendarle niso odšli v pozabo, saj smo jih s kolegoma Primožem Presetnikom in Alijem Šalamunom v sodelovanju z Bahorjevo pred kratkim v celoti digitalizirali (CKFF, 2021). Takrat so na taboru v začetku julija 2013 na višjih legah Trnovskega gozda popisali štiri vrste – modrega ploščca *Libellula depressa*, zelenomodro devo *Aeshna cyanea*, povirnega studenčarja *Cordulegaster bidentata* in kovinskega lesketnika *Somatochlora metallica* (VRHOVNIK & VINKO, 2013). Deloma sta na Gori, delu Trnovskega gozda, potekala še dva mladinska tabora z objavljenima favnističnima poročiloma (PIRNAT, 1996; ČERVEK, 1997). Tako je za območje Trnovskega gozda, skupaj še z vznožjem (npr. potok Bela nad Vipavo), znanih 17 vrst kačjih pastirjev, pri čemer veliko večino podatkov predstavljajo najdbe modrega ploščca in zelenomodre deve (PIRNAT, 1996; KOTARAC, 1997; ČERVEK, 1997; VRHOVNIK & VINKO, 2013; VINKO, 2016; CKFF, 2021). S kalov Trnovskega gozda pa je znanih 10 vrst kačjih pastirjev, poleg najpogostejših dveh – modrega ploščca in zelenomodre deve – še zelena pazverca *Chalcolestes viridis*, modri kresničar *Ischnura elegans*, barjanska deva, veliki spremljevalec *Anax imperator*, povirni studenčar, kovinski lesketnik, lisasti ploščec *Libellula quadrimaculata* in progasti kamenjak *Sympetrum striolatum*.

Bližnja Vipavska dolina ima mnogo bolj bogato zgodovino odonatoloških raziskav, ki jo povzemam v VINKO (2016) in v delu katerega so zajeti tudi nekateri kali Trnovskega gozda oz. Gore. Posebej Vipavske doline na tem mestu zgodovinsko ne izpostavljam, saj je veliko že napisanega v predstavljenih virih. Sicer pa je bilo do letos za Vipavsko dolino znanih 53 vrst kačjih pastirjev (VINKO, 2016) od 72, zabeleženih v Sloveniji (KOTARAC, 2015).

V času RTŠB 2021 se je naša skupina z namenom popisa kačjih pastirjev ustavila na 87 mestih (TABELA 1, 3) in na skupno 71 lokalitetah popisala 40 vrst kačjih pastirjev (TABELA 1, 2). Na še dodatnih 16 lokalitetah v Trnovskem gozdu,

ki jih ne prikazujem v prvih dveh tabelah, kačjih pastirjev nismo zaznali, saj so bili kali v času našega obiska suhi ali zasuti (TABELA 3). V resnici je bilo na tak način neprimernih bivališč kačjih pastirjev na območju še več, saj so nam vest o suhih kalih sporočali še iz drugih skupin in se tako k njim nismo niti odpravljali oz. jih ločeno beležili. Delo smo si razdelili v šest območij in tako v Vipavski dolini popisali 36 vrst kačjih pastirjev, 20 v Hotedršici z okolico, 15 na Banjšicah z okolico, eno manj v Godoviču z okolico in 4 na območju Črnega Vrha ter 1 na Vojskem (TABELA 1, 2). Le 4 vrste smo zabeležili na ovršju Trnovskega gozda (TABELA 2). Izmed popisanih 40 vrst kačjih pastirjev so 3 vrste pri nas zavarovane, 11 pa jih je ogroženih (TABELA 2). Ciklamni telovnikar *Trithemis annulata* (SLIKA 2) je bil v Sloveniji prvič popisani in tako predstavlja 73. vrsto kačjih pastirjev, zabeleženih pri nas in 54. vrsto za Vipavsko dolino. Zelene barjanske deve pa na taboru žal nismo potrdili.

SLIKA 2. Samec ciklamnega telovnikarja *Trithemis annulata*, zabeležen 24-VII-2021 na akumulacijskem jezeru Vogršček, predstavlja prvo najdbo te vrste v Sloveniji (Foto: D. Vinko).

Najpogostejše smo popisali modrega ploščca, velikega spremljevalca, travniškega škratca *Coenagrion puella*, modrega bleščavca *Calopteryx virgo*, zelenomodro devo, sinjega presličarja *Platycnemis pennipes* in bledega peščenca *Onychogomphus forcipatus*, ki so vse v Sloveniji pogoste vrste (KOTARAC, 1997). Kar 17 vrst smo popisali na treh ali manj lokacijah (TABELA 2). Med njimi je zavarovani rdeči voščenc *Ceriagrion tenellum*, katerega populacijo smo ponovno potrdili le na majhnem delu Vogrščka (lok. 60), kjer je vrsta resno ogrožena (VINKO, 2016).

TABELA 1. Seznam lokalitet s podatki o kačjih pastirjih na RTŠB 2021 – Otlica, razdeljen na šest geografskih območij, z datumom vzorčenja, številko lokalitete in številom popisanih vrst kačjih pastirjev na lokaliteti in območju (legit. skupina za kačje pastirje).

NAJBLIŽJI KRAJ IN TOČNA LOKALITETA	GK X	GK Y	DATUM (2021)	ŠT. LOK.	ŠT. VRST
TRNOVSKI GOZD / GORA (11 LOK., 4 VRSTE)					
Predmeja; Kal 500 m JZ od zaselka Polanci, na robu gozda	413353	89980	17-VII	2	3
Petrov hrib; Kal 2 km JV od Petrovega hriba	411656	91053	17-VII	4	1
Kovk; Kal 300 m S od domačije Pri grofu	418076	87973	22-VII	44	1
Kovk; Kal na V strani ceste 170 m J od kmetije Kokalj	418707	85377	20-VII	30	1
Kovk; Kal V ob cesti 150 m SV od domačije Peterlini	417218	85639	22-VII	51	1
Kovk; Školobrinski kal Z ob cesti 100 m SV od domačije Peterlini	417079	85613	22-VII	52	2
Kovk; Kal Z ob cesti, 200 m S od domačije Jakuš	419065	86339	20-VII, 22-VII	33	3 (3, 2)
Otlica; Primožev kal 500 m V od kote 1113, S ob cesti	416839	88430	22-VII	46	3
Otlica; Pristavski kal, 700 m S od Oblega vrha	417290	88272	22-VII	45	1
Lokve; Kal v zaselku Gornji Konec	407238	96508	17-VII	10	1
Lokve; Kal 600 m V od Lokev	407621	97050	17-VII	11	1
BANJŠICE Z OKOLICO (4 LOK., 15 VRST)					
Kanalski Lom; Kal Na kalu 500 m V od kmetije Princ, S od Kalskega brega	405318	108070	23-VII	61	9
Čukla; Kal na pašniku 400 m S od Čukle	403996	110814	23-VII	62	6
Most na Soči; Akumulacija reke Soče v Mostu na Soči	403098	112990	23-VII	63	2
Avče; Potok Avšček 400 m S od zaselka Spodnji Avšček	398692	106626	23-VII	64	4

NAJBLIŽJI KRAJ IN TOČNA LOKALITETA	GK X	GK Y	DATUM (2021)	ŠT. LOK.	ŠT. VRST
HOTEDRŠICA Z OKOLICO (14 LOK., 20 VRST)					
Žejna dolina; Mlake V ob cesti v zaselku Žejna dolina, S ob hiši Rovtarske Žibrše 32a	434427	90895	19-VII	71	4
Žejna dolina; Mlake Z ob cesti v zaselku Žejna dolina, 100 m J od kmetije Kodermac, Rovtarske Žibrše 32	434400	90921	19-VII	72	1
Žejna dolina; Močvirje Z ob cesti ob S pritoku Žejske vode J od zaselka Žejna dolina, 450 m JV od domačije Treven	434428	90431	19-VII	73	3
Žejna dolina; Zaraščajoča mlaka pod povirjem Mlake v Žejni dolini, 500 m SV od Kmetove ravni	434149	90059	19-VII	74	2
Žejna dolina; Povirje Mlake, S pritok potoka Žejska voda v osrednjem delu Žejne doline, 550 m SSV od Kmetove ravni	434141	90151	19-VII	75	3
Žejna dolina; Travniki Mlake Z ob Žejski vodi, med Kmetovo ravno in zaselkom Žejna dolina	434217	89998	19-VII	76	2
Žejna dolina; Barje JV od Kmetove ravni in ponora Žejske vode	433927	89437	19-VII	77	2
Žejna dolina; Potok Hlevišarka nad jezom	433962	89368	19-VII	78	4
Žejna dolina; Potok Hlevišarka pod jezom	433978	89267	19-	79	3
Zelena dolina; Močvirni travnik 430 m SV od hriba Rebenice	434866	88351	19-VII	24	8
Zelena dolina; Potok Hotenjka 550 m SV od vrha hriba Rebenice	434906	88330	19-VII	25	2
Zelena dolina; Barje za žično ograjo vodnega zajetja ob Črnem potoku pri Logatcu V od Bajtarskega griča	436179	86832	19-VII	26	12
Zelena dolina; Potok Črni potok nad mostom 100 m S od zajetja	436205	86952	19-VII	27	3
Zelena dolina; Levi pritok Črnega potoka 520 m SV od hriba Bajtarski grič	436250	86989	19-VII	28	2
ČRNI VRH Z OKOLICO IN VOJSKO (6 LOK., 5 VRST)					
Zadlog; Kal Ivanjškova lokev Z ob domačiji Ivanjšek	424077	89916	20-VII	37	2
Zadlog; V Štefkova lokev 340 m JV od zaselka Na sredi	423418	88809	20-VII	38	4
Zadlog; Z Štefkova lokev 290 m JV od zaselka Na sredi	423357	88811	20-VII	39	4
Zadlog; Cigaletova lokev 70 m Z od domačije Potočar	422952	89070	20-VII	40	1

NAJBLIŽI KRAJ IN TOČNA LOKALITETA	GK X	GK Y	DATUM (2021)	ŠT. LOK.	ŠT. VRST
Predgrize; Čukova lokev 350 m SZ od Spodnjih griž	427169	88647	20-VII	41	1
Vojsko; Mlaka na robu gozda pri nekdanji partizanski bolnici Pavla (leg. P. Presetnik, E. Pavlovič)	415280	94636	19-VII	89	1
GODOVIČ Z OKOLICO (6 LOK., 14 VRST)					
Medvedje Brdo; Mlaka Z hiše Godovič 51a	431413	90811	19-VII	29	6
Šebalk; Šebalski bajer ZJZ od vasi Šebalk	429582	90227	19-VII	21	4
Šebalk; Iztok Šebalskega bajerja	429663	90211	19-VII	85	3
Šebalk; Mlaka 35 m SV od Šebalskega bajerja	429637	90256	19-VII	20	1
Šebalk; Povirje ob potoku Potočna SZ od Šebalskega bajerja	429482	90302	19-VII	22	11
Šebalk; Mlake v kamnolomu 200 m JJZ od Šebalskega bajerja	429483	90021	19-VII	23	1
VIPAVSKA DOLINA (30 LOK., 36 VRST)					
Ajdovščina; Potok Hubelj pri mostu ob Mestnem parku v Ajdovščini (leg. M. Plut)	415512	82932	21-VII	42	5
Bilje; Opuščeni glinokop 250 m J od Goriških opekarn	395491	84218	22-VII	82	7
Goče; Goški kal	416597	75307	18-VII	12	8
Mlake pri Vipavi; Desni pritok potoka Močilnik 500 m SSZ od zaselka Dobrava	420372	74693	22-VII	57	3
Mlake pri Vipavi; Kal na travniku 240 m V od hal	419568	76479	22-VII	54	5
Mlake pri Vipavi; Potok Gacka S od ribnika na Mlakah	419725	76472	22-VII	56	3
Mlake pri Vipavi; Ribnik na Mlakah J od potoka Gacka 350 m JV od hal na Goriški cesti 3	419736	76438	22-VII	55	10
Mlake pri Vipavi; Zbiralnik odpadnih vod J od avtoceste	419894	74986	22-VII	53	8
Lokavec; Potok Lokavec 900 m S od hriba gradišče, SZ od naselja Slokarji (leg. L. Šturm, J. Zaman)	413876	87615	23-VII	66	1
Miren; Reka Vipava pred državno mejo v Mirnu	391140	83549	22-VII	84	10
Nova Gorica; Prenovljen bajer v Borovem gozdičku v Novi Gorici	395837	91276	23-VII	65	10
Osek; S krak akumulacije Vogršček, S od avtoceste	402768	85902	24-VII	69	15

NAJBLIŽJI KRAJ IN TOČNA LOKALITETA	GK X	GK Y	DATUM (2021)	ŠT. LOK.	ŠT. VRST
Osek; SV krak akumulacije Vogršček, S od avtoceste	403497	85878	22-VII, 24-VII, 25-VII	60	17 (11,15, 14)
Renče; Mrtvica reke Vipave Z od vasi Renče, S od glinokopa Renče	396398	83675	22-VII	81	9
Renče; Veliko jezero v glinokopu Renče	396270	83129	22-VII	80	12
Rožna Dolina; Goštaldski potok ob cesti Z od zaselka Gaštalda	397467	88623	18-VII	17	5
Rožna Dolina; Potok Srebrnjak 200 nad iztokom v Goštaldski potok	397672	88637	18-VII	83	2
Sanabor; Potok Bela 380 m SV od domačije Tekec	420765	81525	24-VII	67	5
Sanabor; S pritok potoka Bela J od zaselka Zavetniki, S od stolpa pri plezališču Vipavska Bela	420723	81591	24-VII	68	2
Skrilje; Potok Curlja pri mostu 110 m Z od cerkve v vasi Skrilje (leg. P. Presetnik, E. Pavlovič)	411002	83772	23-VII	86	1
Skrilje; Potok Skrivšek S od ceste Ajdovščina–Gorica (leg. P. Presetnik, E. Pavlovič)	410788	83201	23-VII	87	1
Skrilje; Potok Skrivšek ob avtocestnem mostu (leg. P. Presetnik, E. Pavlovič)	410812	83313	23-VII	88	2
Šempeter pri Gorici; Liskurski potok JZ ob zaselku Liskur	396182	88587	18-VII	18	4
Ustje; Reka Vipava med Ustjem in Velikimi Žabljami	412813	80637	21-VII	43	3
Velike Žablje; Reka Vipava pri ribniku Dobravska krnica	410066	81387	22-VII	59	3
Velike Žablje; Ribnik Dobravska krnica, S ob reki Vipavi	410018	81463	22-VII	58	5
Vitovlje; Vitovsko jezero (Kal Jezero), razširjen izvir potoka 500 m JV od cerkve Sv. Marija, SV nad vasjo Vitovlje	405158	88920	18-VII	16	1
Vogrsko; Mlaka v opuščenem JV delu glinokopa Okroglica, J od kolovoza, 200 m V od glavne ceste	400824	86989	18-VII	14	12
Vogrsko; Mlake ob gozdu v glinokopu Okroglica, 415 m Z od domačije Kurnik, Vogrsko 115	400458	87704	18-VII	15	11
Vogrsko; Opuščen JV del glinokopa Okroglica z močvirji in lužami, V od ceste	400757	86999	18-VII	13	13

TABELA 2. Seznam taksonov kačjih pastirjev, zabeleženih na RTŠB 2021 – Otlica, z zapisom najdišč vrste. Območje iz TABELA 1: T = Trnovski gozd in Gora, B = Banjšice z okolico, H = Hotedršica z okolico, Č = Črni Vrh z okolico in Vojsko, G = Godovič z okolico, V = Vipavska dolina. Zavarovane vrste (Ur. l. RS 2004) so v prvem stolpcu označene z dvema zvezdicama, ogrožene vrste (Ur. l. RS 2002) pa z eno zvezdico.

VRSTA	OBMOČJE IZ TABELA 1						ŠT. LOKALITETE IZ TABELA 1
	T	B	H	Č	G	V	
ZELENA PAZVERCA <i>Chalcolestes viridis</i>			x			x	12, 26
GRMIŠČNA ZVERCA <i>Lestes barbarus</i> *						x	12
PRISOJNI ZIMNIK <i>Sympecma fusca</i>						x	81
PASASTI BLEŠČAVEC <i>Calopteryx splendens</i>						x	13-15, 17, 42, 43, 58-60, 69, 81, 84, 88
MODRI BLEŠČAVEC <i>Calopteryx virgo</i>		x	x		x	x	16-18, 21, 22, 24, 25, 27, 28, 55-57, 63, 64, 67, 68, 73, 78, 81, 83-85, 87
MODRI KRESNIČAR <i>Ischnura elegans</i>		x			x	x	12, 15, 29, 53, 55, 60, 61, 65, 69, 80, 82, 84
BLEDI KRESNIČAR <i>Ischnura pumilio</i>		x		x		x	13, 15, 38, 39, 42, 62, 80
BLEŠČEČI ZMOTEC <i>Enallagma cyathigerum</i>		x	x				26, 61
TRAVNIŠKI ŠKRATEC <i>Coenagrion puella</i>	x	x	x	x	x	x	2, 12-15, 22, 26, 33, 37-39, 41, 46, 53-55, 60-62, 65, 69, 71, 72, 80, 82
POVODNI ŠKRATEC <i>Coenagrion scitulum</i> *		x				x	15, 53, 54, 61, 62
PRODNI PAŠKRATEC <i>Erythromma lindenii</i> *					x	x	15, 29, 60, 69, 84
MALI RDEČEOKEC <i>Erythromma viridulum</i>						x	53, 60, 69
RANI PLAMENEC <i>Pyrrhosoma nymphula</i>			x				24
RDEČI VOŠČENEC <i>Ceriagrion tenellum</i> **						x	60
SINJI PRESLIČAR <i>Platycnemis pennipes</i>		x	x		x	x	14, 15, 18, 21, 22, 26, 29, 42, 53, 55, 56, 58, 60, 63, 69, 71, 80-82, 84-86
ZELENOMODRA DEVA <i>Aeshna cyanea</i>	x	x	x	x	x	x	2, 4, 11, 20, 22, 26, 29, 33, 46, 51, 52, 54, 55, 61, 62, 65, 69, 71, 89
VIŠNJEVA DEVA <i>Aeshna affinis</i> *		x				x	13, 17, 61
BLEDA DEVA <i>Aeshna mixta</i>		x				x	17, 58, 64
DEVIŠKI PASTIR <i>Aeshna isocetes</i> *					x	x	13, 22, 65, 82
MODRORITI SPREMLJEVALEC <i>Anax parthenope</i>						x	60, 69, 84

VRSTA	OBMOČJE IZ TABELE 1						ŠT. LOKALITETE IZ TABELE 1
	T	B	H	Č	G	V	
VELIKI SPREMLJEVALEC <i>Anax imperator</i>	x	x	x		x	x	2, 12-15, 21, 22, 26, 29, 42, 43, 53, 55, 58-62, 65, 69, 80-82, 84
POPOTNI POREČNIK <i>Gomphus vulgatissimus</i>						x	84
BLEDI PEŠČENEC <i>Onychogomphus forcipatus</i>		x	x			x	13, 14, 18, 24, 25, 27, 28, 55, 57, 64, 67, 77-80, 84
VELIKI STUDENČAR <i>Cordulegaster heros</i> **			x			x	18, 57, 59, 67, 68, 79, 83
POVIRNI STUDENČAR <i>Cordulegaster bidentata</i> *					x	x	22, 66, 67
STUDENČAR <i>Cordulegaster</i> sp.*			x			x	12, 24, 27, 43
MOČVIRSKI LEBDUH <i>Cordulia aenea</i>			x				26
SREDOZEMSKI LESKETNIK <i>Somatochlora meridionalis</i>		x	x		x	x	13, 14, 17, 22, 26, 29, 54, 55, 56, 58, 60, 64, 65, 67, 69, 76, 78-80, 88
PEGASTI LESKETNIK <i>Somatochlora flavomaculata</i> *			x				73
OPOLDANSKI ŠKRLATEC <i>Crocothemis erythraea</i>			x			x	13-15, 26, 53, 60, 69, 80, 82
MODRI PLOŠČEC <i>Libellula depressa</i>	x	x	x	x	x	x	10, 12-14, 22-24, 26, 30, 33, 37-40, 44-46, 52, 54, 55, 61, 62, 65, 71, 73, 75, 80, 81
LISASTI PLOŠČEC <i>Libellula quadrimaculata</i>		x	x				24, 26, 61, 74
TEMNI MODRAČ <i>Orthetrum albistylum</i>						x	14, 60, 65, 69, 80, 81
SINJI MODRAČ <i>Orthetrum brunneum</i>			x			x	13, 14, 24, 42, 74, 75, 80, 81
PRODNI MODRAČ <i>Orthetrum cancellatum</i>					x	x	15, 21, 22, 60, 65, 69, 80
MALI MODRAČ <i>Orthetrum coerulescens</i>			x		x	x	13-15, 24, 60, 69, 75, 77, 78, 85
PASASTI KAMENJAK <i>Sympetrum pedemontanum</i> **						x	84
MALINOVORDEČI KAMENJAK <i>Sympetrum fonscolombii</i>						x	13, 60, 69
KRVAVORDEČI KAMENJAK <i>Sympetrum sanguineum</i>					x	x	14, 22, 53, 55, 60, 65, 81, 82
PROGASTI KAMENJAK <i>Sympetrum striolatum</i>			x	x		x	12, 26, 38, 39
CIKLAMNI TELOVNIKAR <i>Trithemis annulata</i>						x	60
SKUPAJ ŠT. VRST (40):	4	15	20	5	14	36	

TABELA 3. Seznam suhih kalov v času RTŠB 2021 na Trnovskem gozdu, ki jih je pregledala skupina za kačje pastirje.

TOČNA LOKALITETA	GK X	GK Y	DATUM
Bizjak; Kal na Hribu, v zaselku Bizjak	415227	88634	24-VII-2021
Gozd; Kal J v križišču 100 m SV od vasi Gozd	419797	85118	20-VII-2021
Kovk; Kal 170 m V od domačije Žgave	418448	84867	20-VII-2021
Kovk; Kal 250 m Z od domačije Kokelj	418479	85610	20-VII-2021
Lokve; Kal 200 m V od gore Ojstrovica	409157	95060	17-VII-2021
Lokve; Kal ob robu gozda 350 m J od zaselka Gornji Konec	407401	96032	17-VII-2021
Lokve; Kal v križišču 280 m JV od vrha gore Ojstrovica	409226	94974	17-VII-2021
Nemci; Kal 700 m S od Smrečja, V ob cesti Preval-Avska lazna	408269	92122	17-VII-2021
Otlica; Kal na Premu, 300 m S od Sibirije	416152	89028	22-VII-2021
Otlica; Kal na Rovneh (za Premi), 750 m SV od Prema	416588	89306	22-VII-2021
Otlica; Kal v zaselku Kitajska, 100 m J od ceste Otlica–Predmeja	415439	88169	22-VII-2021
Otlica; Kal v gozdu, 500 m Z od cerkve v Cerkovni	415433	87579	22-VII-2021
Pajer; Kal v gozdu, ob cesti, 500 m JV od domačije Pajer	422712	85967	20-VII-2021
Predmeja; Kal 300 m J od zaselka Polanci	413541	90118	17-VII-2021
Predmeja; Kal J ob cesti, 300 m SZ od križišča Predmeja–Lokavec	412560	90017	17-VII-2021
Predmeja; Kal 1,7 km SV od Cingolce, JZ ob ceste Predmeja–Mala Lazna (kal je bil zasut ob vzdrževanju ceste)	410940	91384	17-VII-2021

V osrednjem delu tabora, na Trnovskem gozdu in Gori, smo na 11 kalih (TABELA 1) popisali »zgolj« travniškega škratca, zelenomodro devo, velikega spremljevalca in modrega ploščca, ličinke pa smo vzorčili v vseh obiskanih vodah. Dodatnih pet vrst – modrega bleščavca, oba studenčarja *Cordulegaster* sp., bledega peščenca in sredozemskega lesketnika *Somatochlora meridionalis* – smo popisali še na potokih na vznožju Trnovskega gozda (lok. 66–68, SLIKA 3), a te lokalitete v prispevku prikazujem kot del Vipavske doline, enako kot v VINKO & ŠALAMUN (2013). Vseh pet vrst je sicer z vznožja Trnovskega gozda tudi že znanih (KOTARAC, 1997; ČERVEK, 1997; VINKO, 2016).

V času RTŠB 2021 v primerjavi s preteklostjo na Trnovskem gozdu nismo popisali šestih vrst (KOTARAC, 1997; VRHOVNIK & VINKO, 2013; VINKO, 2016; CKFF, 2021); za primerjavo glej drugi odstavek. Med njimi naj izpostavim

barjansko devo in kovinskega lesketnika, ki sta na območju dosegala svoj južni rob pojavljanja, pri čemer je barjanska deva južneje znana še z Blok (KOTARAC, 1997), kjer pa tudi že dalj časa ni bila potrjena. Za obe vrsti lahko trdimo, da jima bodo podnebne spremembe le še dodatno otežile njun obstoj pri nas. Tudi zato se je skupina toliko bolj trudila najti vsaj barjansko devo, a zaman. Na kalu (lok. 33), kjer sva z Majo Bahor v letih 2013 in 2014 popisala kovinskega lesketnika (VRHOVNIK & VINKO, 2013; CKFF, 2021) in ki sicer ne spominja na optimalen habitat vrste, smo tokrat v dveh obiskih zabeležili le travniškega škratca, zelenomodro devo in modrega ploščca. Travniskega škratca smo na kalih Trnovskega gozda sicer prvič popisali, a je skoraj zagotovo šlo za v preteklosti spregledano vrsto. Tako je s kalov Trnovskega gozda znanih 11 vrst kačjih pastirjev (KOTARAC, 1997; VRHOVNIK & VINKO, 2013; VINKO, 2016; CKFF, 2021; ta prispevek), pri čemer bi bilo treba morebitno še prisotnost najmanj barjanske deve in kovinskega lesketnika nadalje preučiti. Pa tudi sicer si tukajšnji kali zaslužijo več pozornosti, predvsem pa aktivnega varstva in rabe.

SLIKA 3. V dolini potoka Bela na vznožju Trnovskega gozda (levo) smo na RTŠB 2021 popisali tudi (desno) velikega studenčarja *Cordulegaster heros* (Foto: D. Vinko).

S Trnovskega gozda naj v dregljaj mentorju skupine za netopirje, ki nam je tudi na tokratnem RTŠB prinesel nekaj podatkov o kačjih pastirjih, omenim še Primožev kal (lok. 46). Tam je naša skupina popisala travniškega škratca, zelenomodro devo in modrega ploščca. Primožev kal je bil deležen treh poprejšnjih obiskov onatologov: leta 1996 sta bila tam popisana zelenomodra deva in modri ploščec

(PIRNAT, 1996), Šalamun je 24-IX-2007 zabeležil modrega ploščca (CKFF, 2021), leta 2013 (VRHOVNIK & VINKO, 2013) pa tam kačjih pastirjev nismo popisali (CKFF, 2021). Da bi preverili pestrost kačjih pastirjev na robovih Trnovskega gozda in predvsem si ogledali, ali je barjanska deva morda (še) prisotna kod drugod, smo se za krajši čas odpravili severno in vzhodno, medtem ko smo se v Vipavsko dolino odpravljali z drugim namenom – spoznati se z večjim številom vrst kačjih pastirjev in doživljati manjšo možnost slabega vremena. Namreč v višjih nadmorskih višinah je bila verjetnost popoldanske nevihte tako rekoč vsakodnevna. Razlika v vrstni pestrosti med posameznimi območji je bila očitna in kaj hitro bi tudi na letošnjem taboru si ogledovali podobno manj številčno pestrost, kot smo ji bili priča na lanskoletnem RTŠB, če bi se preveč ozko držali območja šole. Če smo bili že vsaj malo razočarani nad številom popisanih vrst Trnovskega gozda, je bilo glede tega podobno tudi na območju Črnega Vrha. A vendar nas je tisti popoldan prav tako sredi terena spremljala nevihta in je morda to botrovalo popisanim le štirim vrstam na tamkajšnjih petih kalih (TABELA 1, 2). Vsaj nekateri od njih (npr. lok. 38, 39, 41) so namreč na prvi pogled obetali več popisanih vrst. Po drugi strani pa je na Cigaletovi lokvi (lok. 40), enako kot na mladinskem taboru leta 2013 (VRHOVNIK & VINKO, 2013), tudi tokrat bil popisana le modri ploščec (CKFF, 2021), Ivanjškova lokev (lok. 37) pa je prerasla z dristavcem.

Bližnjo Žejno dolino smo obiskali z željo po ponovnem pregledu, če tudi v letu 2021 tam ne bomo več našli nekaterih le iz preteklosti znanih vrst. Da spomnim, tam smo lani izvedli BioBlitz Slovenija (VINKO & ŠALAMUN, 2020) in jo v zadnjih letih še dvakrat obiskali (VINKO, 2017; VINKO & TRATNIK, 2020). VINKO & ŠALAMUN (2020) sva že objavila seznam vrst, ki jih v zadnjih popisih v Žejni dolini ni bilo več zaznati v primerjavi s preteklimi najdbami in žal seznam tudi po letošnjem obisku ostaja enak. Tako je med na RTŠB 2021 pregledanimi območji tudi Žejna dolina tista, kjer barjanske deve ne beležimo več. Na taboru smo sicer v Žejni dolini (lok. 71–79) popisali 12 vrst kačjih pastirjev (TABELA 2), ki so nam od lani že vse znane. Da bi si povečali možnost zaznave barjanske deve, smo se odpravili še v sosednjo Zeleno dolino (lok. 24–28), kjer smo popisali 18 vrst kačjih pastirjev (TABELA 2). V Zelenu dolino smo z razliko od Žejne doline našli zeleno pazverco, bleščečega zmotca, velikega spremljevalca, močvirskega lebduha *Cordulia aenea* in opoldanskega škrlatca *Crocothemis erythraea*. Barjanskih okolij je za občutek tu več kot v Žejni dolini in bi barjansko devo še prej lahko pričakovali. Na močvirnem travniku (lok. 24) in barju za žično ograjo vodnega zajetja ob Črnem potoku (lok. 26), obeh vrednih ponovnega ogleda, smo bili še toliko bolj pozorni na ličinke in leve, a na prvem našli le ličinke dveh ploščcev *Libellula* sp., na drugem pa več levov velikega spremljevalca, zelenomodre deve in zelene pazverce ter ličinke močvirskega lebduha in modrega ploščca. V Zelenu dolini smo bili neuspešni pri lovu odraslih studenčarjev *Cordulegaster* sp., ličink pa v tamkajšnjih preučenihih vodotokih tokrat nismo našli.

Zadnjo možnost za najdbo barjanske deve smo si zadali v okolici Godoviča, kjer smo obiskali širše območje Šebalskega bajerja (lok. 20–23, 85), kasneje pa, ko smo že bili v bližini, pregledali še mlako na Medvedjem Brdu (lok. 29), kjer smo tudi

letos popisali prodnega paškratca *Erythromma lindenii*. V treh obiskih (VRHOVNIK & VINKO, 2013; VINKO & TRATNIK, 2020; CKFF, 2021; ta prispevek) smo tako na tej z ribami bogati mlaki, od koder nam prijazen domačin poroča še o vidri *Lutra lutra*, popisali 11 vrst kačjih pastirjev, poleg omenjenega še zeleno pazverco, modrega kresničarja, travniškega škratca, ranega plamenca *Pyrhosoma nymphula*, sinjega presličarja, zelenomodro devo, velikega spremljevalca, sredozemskega lesketnika, modrega ploščca in prodnega modrača *Orthetrum cancellatum*. Ob Šebalskem bajerju nas je zanimalo predvsem bližnje povirje (lok. 22), kjer je Ali Šalamun 29-VII-2000 zabeležil barjansko devo (CKFF, 2021). Navkljub enajstim popisanim vrstam tudi tam z najdbo barjanske deve nismo imeli sreče. Smo pa popisali deviškega pastirja in povirnega studenčarja. Od sicer 15 vrst, ki smo jih od leta 2000 dalje popisali na tem povirju (VINKO, 2017; VINKO & TRATNIK, 2020; CKFF, 2021; ta prispevek). Navkljub neuspehu najdbe barjanske deve, pa so vsa v tem prispevku omenjena območja še vseeno zanimiva za nadaljnje, predvsem sistematične, obiske in preglede, ali se barjanska deva tod sploh še pojavlja. Le nadaljnje raziskave nam bodo to lahko potrdile.

SLIKA 4. Povodnega škratca *Coenagrion scitulum* smo na RTŠB 2021 zabeležili na Banjšicah (lok. 61 – 5 ♂, 2 cop.; lok. 62 – 5 ♂, 5 cop.) in v Vipavski dolini, na novonastali mlaki v glinokopu Okroglica (lok. 15 – 5 ♂, 1 ♀, 1 cop., 10 ovip.) ter tudi na Mlakah pri Vipavi (lok. 53 – 1 ♂; lok 54 – 20 ♂, 5 cop., 5 ovip.) (Foto: A. Kozina).

Na Banjšice smo se odpravili, da bi udeležencem pokazali, da so lahko tudi kali višjih leg pestri s kačjimi pastirji. In tako je tudi bilo. Na kalu na pašniku 400 m severno od Čukle (lok. 62, 735 m n. v., SLIKA 5) smo med šestimi vrstami popisali tudi bledega kresničarja *Ischnura pumilio* in povodnega škratca *Coenagrion scitulum* (SLIKA 4), na kalu Na kalu severno od Kalskega brega (lok. 61, 770 m n. v.) pa med devetimi vrstami kačjih pastirjev bleščечеlega zmotca *Enallagma cyathigerum*, povodnega škratca in višnjevo devo *Aeshna affinis* (TABELA 2). Na Primorskem tako severno povodnih škratcev še nismo zabeležili poprej, s podobnih nadmorskih višin pa je vrsta že znana s peščice lokalitet predvsem s Krasa in Pivškega (CKFF, 2021). Pa tudi najdb višnjeve deve na tem delu Primorske ne mrgoli in gre šele za tretjo najdbo vrste severno od Nove Gorice (VINKO, 2011; CKFF, 2021). A že samo obisk kalov zaradi razgleda, ki ga ponujata, je bil zadosten razlog, da smo se razmeroma daleč odpravili tisti dan. Čeprav je tudi smeh po nekajšnjih

padcih udeležencev v sicer na pogled ne preveč lepo vodo kar prijal, še najbolj suhemu meni. A so mentorjeva ohlapna oblačila vendarle pristajala najbolj mokremu od udeležencev.

SLIKA 5. Na kalu na pašniku 400 m severno od Čukle (lok. 62), z lepim razgledom, smo med šestimi vrstami popisali tudi bledega kresničarja *Ischnura pumilio* in povodnega škratca *Coenagrion scitulum*, ki ga tako severno na Primorskem od prej nismo poznali (Foto: D. Vinko, 23-VII-2021).

Ker smo se že ravno mudili v tistih koncih in ker smo se »morali« napojiti s hladno pijačo in uporabiti lekarno, smo se za čas malice po obisku Mosta na Soči (lok. 63) odpravili še v Avško dolino, ki mi je ostala v spominu z RTŠB 2010 kot skriti kotichek čudovitega Posočja. Sicer prečudovitega kraja za malico nismo našli, saj je bil vodotok na mnogih mestih že suh, v sicer vročem dnevu pa so mnoge sence že zasedali komarji in krave. A se nismo dali. Ob potoku Avščku (lok. 64) smo popisali modrega bleščavca, bledega peščenca, bledo devo *Aeshna mixta* in sredozemskega lesketnika. Kot omenjeno, smo območje obiskali že na RTŠB 2010, takrat smo v dolini potoka popisali še tudi velikega studenčarja *Cordulegaster heros* (VINKO, 2011), ki pa ga tokrat nismo videli. Ličink pa v dolini sicer nismo vzorčili, mudilo se nam je naprej v Novo Gorico, kjer smo obiskali še preurejen bajer v Borovem gozdičku (lok. 65), kjer sem pred leti sodeloval pri nastanku tamkajšnje učne poti. Tam, tako rekoč v središču Nove Gorice, je ena tabla namenjena tudi kajjim pastirjem in če sem iz preteklosti z bajerja poznal le sinjega presličarja, modrega kresničarja, zelenomodro devo in progastega kamenjaka (VINKO, 2016), me je tokrat razveselil pogled še na travniškega škratca, velikega spremljevalca, deviškega pastirja, sredozemskega lesketnika, modrega ploščca, temnega in

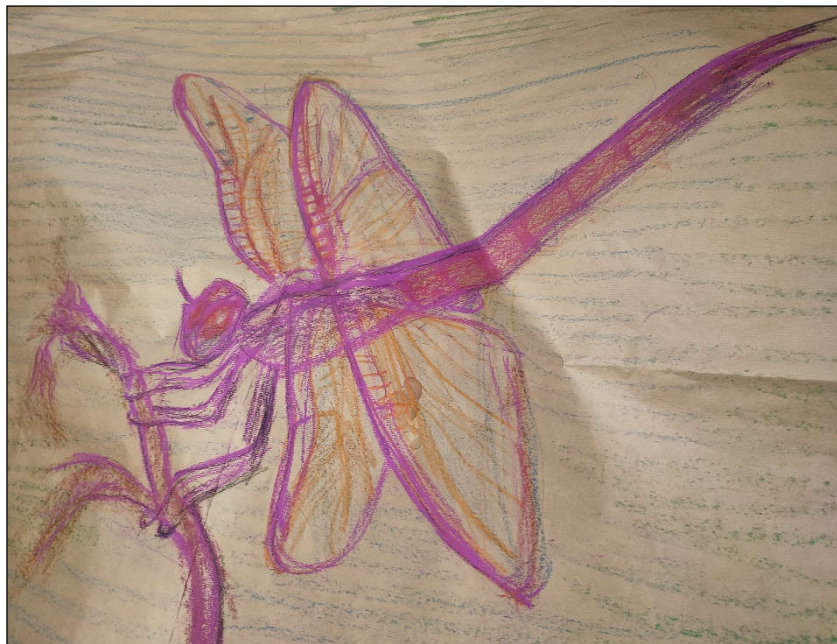
prodnega modrača ter krvavordečega kamenjaka (TABELA 2). Manj pa na veliko število okrasnih gizzdavk *Trachemys scripta*, ki jih očitno prebivalci sveže vnašajo v bajer, saj smo poleg 10 precej velikih odraslih našeli preko 20 mladičev te tujerodne želve. Eno odraslo smo sicer videli še tudi v Šebalskem bajerju (lok. 21).

Zadnje območje preučevanja na letošnjem RŠTB je bila Vipavska dolina, ki smo jo v času tabora večkrat obiskali in tam popisali 2/3 vrst, znanih za dolino. Seveda se ji nismo mogli izogniti, sploh ob tem mentorju ne, četudi smo bili redka skupina, ki se je na taboru odpravljala tudi v nižino, kjer je bila temperaturna razlika z Goro res očitna. A še dobro, da smo se. Pa ne zgolj zaradi vpogleda v višjo vrstno pestrost kačjih pastirjev in mentorjeve samohvale ob novogoriški informativni tabli, temveč predvsem zaradi posledične spremembe seznama vrst kačjih pastirjev Slovenije. No, pa tudi udeleženci so lahko spoznali, da delo »kačjepastiroslovcev« ni vedno zgolj prijetno, saj smo se npr. že ob prvem obisku v Okroglici pošteno »skurili«.

Kot že zgoraj omenjeno, smo na Vogrščku (lok. 60) popisali novo vrsto za Slovenijo – ciklamnega telovnikarja *Trithemis annulata* (SLIKA 2). V pripravi je daljši prispevek o značilnosti ciklamnega telovnikarja in njegovi razširjenosti v soseščini, zato vam prebiranje le-tega pustim za čas po izdaji članka v reviji *Natura Sloveniae*. Na tem mestu pa vendarle nekaj malega za pokušino. Ciklamni telovnikar je primarno afriška vrsta, ki pa se je, kot zaenkrat kaže, zaradi podnebnih sprememb ustalila tudi v Evropi (BOUDOT & KALKMAN, 2015). Nam najbližje, v Italiji, je že marsikje udomačena in od tod je najverjetneje vrsta tudi privandrala do Vipavske doline, sicer pa je širše prisotna že marsikje v Sredozemlju, od koder se dalje širi (BOUDOT & KALKMAN, 2015; WILDERMUTH & MARTENS, 2019). Najdba osamljenega samca na Vogrščku predstavlja najsevernejši podatek vrste na Balkanu, južneje pa se nam najbolj približa šele v Črni gori, kjer se tudi uspešno razvija (DE KNIJF in sod., 2013). Pogost je po večini Afrike in razširjen na večini Arabskega polotoka, njegova razširjenost pa sega do vzhodnega Irana in južne Turčije ter čedalje hitreje v zadnjih desetletjih kolonizira tudi južno in jugozahodno Evropo (BOUDOT & KALKMAN, 2015). Ciklamni telovnikar je sicer dober letalec, kar nam je tudi pokazal (tudi med boji z večjimi vrstami; opazovali smo ga pri borbi z opoldanskimi škrlatci in temnimi modrači), čeprav ga ne uvrščamo med migratorne vrste (WILDERMUTH & MARTENS, 2019). Tako zaradi samčevih nazornih rdečih in vijoličastih barv kot širjenja izven prvotnega območja razširjenosti je vrsta ozaljšala nekatere najnovejše odonatološke knjige (SMALLSHIRE & SWASH, 2020; DIJKSTRA in sod., 2020). Ta pionirska vrsta naseljuje najrazličnejše soncu izpostavljene počasi tekoče in stoječe vode (DIJKSTRA in sod., 2020), glinokopna jezera in gramoznice pa so opisane kot eden glavnih razmnoževalnih habitatov vrste v južni Evropi (BOUDOT & KALKMAN, 2015). Teh pa v Vipavski dolini ne manjka. Na videz so samci popolnoma nezamenljivi (SLIKA 2), samice pa so na prvi pogled lahko zelo podobne samicam kamenjakov, tudi opoldanskim škrlatcem, četudi so ti sicer večji. Previdnost torej vendarle ni odveč. Odrasle je mogoče zlahka prepoznati po barvi in vzorcih oprsja ter zadka in po obarvanosti kril, veliki pa so nekje v velikostnem rangju srednje velikih kamenjakov (32–38 mm) (DIJKSTRA in sod., 2020). In te lastnosti so mi

pomagale, da sem nedaleč stran od brega jezera v zraku opazil »barvno piko« palete, ki mi s terena ni znana in zato napel oči in preverjal, ali bo »reč« le prišla bližje, da bi preveril, kaj sploh je. Prvi občutek mi namreč ni zagotavljal niti, da gre za kačjega pastirja. A kaj hitro, ko je občudovani samec obrnil smer leta in se nam pridružil na bregu severovzhodnega kraka Vogrščka, sem začel z dretjem: »Sedaj pa nihče nič lovit, ampak samo opazovat!...«. Veselje je bilo seveda nepopisno, najprej smo si ga ogledali z daljave, nato pa ga uspešno tudi ujeli in na koncu nepoškodovanega izpustili. Ob tem pa pošiljanje MMS sporočil starejšim kolegom in podzavestna navodila, kaj vse je treba posledično kupiti v trgovini, saj je mentor doživel svojega »lajferja«. In tako smo prišli do rezultata, da je bila v Sloveniji popisana že 73. vrsta kačjih pastirjev, uvrščenih v 29 rodov iz devetih družin.

Med ostalimi zabeleženimi vrstami na Vogrščku, vključno z večjo populacijo prodnega paškratca, je bil na jezeru prvič opažen še pasasti bleščavec *Calopteryx splendens*, v severovzhodnem zalivu pa prvič zelena pazverca (VINKO, 2016). Posledično je tako za oba severna kraka Vogrščka skupaj zabeleženih 39 vrst kačjih pastirjev, kar predstavlja 53 % favne te skupine žuželk v Sloveniji, in 37 za severovzhodni krak (VINKO, 2016; ta prispevek).

SLIKA 6. Upodobitev ciklamnega telovnikarja izpod rok udeleženca skupine A. S. Stella Pičmana je krasila tudi zaodrje mentorske večerje na RTŠB 2021, nato pa odšla v poklon najditelju vrste za Slovenijo.

Naj še dodam, da je bila najdba nove vrste za Slovenijo še toliko bolj naključna, saj smo se na Vogršček v bistvu prišli le okrepcat s pico, ki sem jo v zahvalo za dobro delo podelil z udeleženci, in morda narediti krajši sprehod, »pravi« teren smo tam namreč naredili že pred dnevi. Energija je bila na naši strani, očitno. Vogršček sem skupaj z Ano, ki je tisti dan ni bilo z nami in si tako ciklamnega telovnikarja ni ogledala, in Markom obiskal še na dan odhoda s tabora, a samčeka oziroma vrste ni bilo na spregled. Vendarle pa si moramo priznati, da smo najbolj vroč del dneva, v katerem je za razliko od preostalih vrst ciklamni telovnikar rad aktiven, prespali v senci. Zadnja noč je terjala svoje žrtve ...

Sicer smo tudi drugod po Vipavski dolini, kjer smo bili večkrat obdani res z visokimi temperaturami, beležili zanimive najdbe, a naj na tem mestu izpostavim le teh nekaj, kar sem jih. Pred zaključkom je iz Vipavske doline vsekakor treba omeniti še eno zabeleženo zavarovano vrsto – pasastega kamenjaka *Sympetrum pedemontanum*. Samca te v Sloveniji redke vrste smo popisali v Mirnu (lok. 84), od koder je bila vrsta že znana (VINKO, 2016), med drugimi še skupaj s prodnim paškratcem, modroritim spremljevalcem *Anax parthenope* in popotnim porečnikom *Gomphus vulgatissimus* (TABELA 2). Za pasastega kamenjaka so primerne sončne mezotrofne do evtrofne stoječe vode in počasni vodotoki z dobro razvito emerzno vegetacijo, ki vode ne zasenči preveč (BOUDOT & KALKMAN, 2015). Za večino njegovih najdišč je značilno, da se med letom izsušijo, zato ga pogosto najdemo v antropogenih vodah, kot so kanali, jarki, regulirani potoki in kompleksni ribnikov, na severu Italije pa tudi na riževih poljih. Občasne melioracije so zaradi onemogočanja zaraščanja kanalov za pasastega kamenjaka ugodne, najprimernejše za vrsto pa so vode v zgodnjem sukcesijskem razvoju. Obenem je tudi ena redkih lokalno razširjenih evropskih vrst kačjih pastirjev, ki ima lahko večje populacije tudi v izrazito kmetijski krajini (BOUDOT & KALKMAN, 2015). V zadnjem desetletju beležimo pri nas vrsto »stalno« le v Vipavski dolini (VINKO, 2016), posamič pa je bil najden še v Slovenski Istri in na Gorenjskem (ŠALAMUN, 2012; VINKO, 2017).

Poleg kačjih pastirjev smo si skušali ogledati še kaj ostalih taksonov, kar smo jih v skupini poznali. Med rastlinami je Ana rada delila z udeleženci svoje znanje o tujerodnih rastlinah, npr. o volčji češnji *Atropa belladonna* (lok. 4) ali pelinolistni žvrklji *Ambrosia artemisiifolia* (lok. 13). Ker smo veliko vzorčili tudi z vodno mrežo, smo ujeli še navadne pupke *Lissotriton vulgaris* (lok. 24, 46, 52, 54) in planinske pupke *Ichthyosaura alpestris* (lok. 4, 10, 11, 20, 24, 30, 33, 46, 52), večkrat smo opazovali hribske urhe *Bombina variegata* (lok. 18, 30, 33, 45, 46, 61, 67, 71, 75) in navadne krastače *Bufo bufo* (lok. 2, 11, 22, 33, 62) ter nekajkrat zelene žabe *Pelophylax* sp. (lok. 13–15, 19, 65), zeleno rego *Hyla arborea* (lok. 12, 71), sekuljo *Rana temporaria* (lok. 62) in rosnico *Rana dalmatina* (lok. 18, 57). Na nekaj mestih so nam pogled popestrile belouške *Natrix natrix* (lok. 2, 14, 33, 61, 81), na Banjšicah dolgi in za krajši čas plavajoči navadni gož *Zamenis longissimus* (lok. 61) ter za povrh še navadni koščak *Austropotamobius torrentium* (lok. 25, 27).

Za zaključek še ena pomembna reč. Veseli me, da se je zaključne predstavitve skupin tabora in nadaljnje zdravice ob najdbi (in to še na dan najdbe) ciklamnega telovnikarja, seveda z rose vipavsko penino, udeležila tudi Irena Kodele Krašna (SLIKA 7), ki je zaradi svojega preteklega dela z organizacijo 19 mladinskih taborov soodgovorna za boljše poznavanje favne in flore Primorske (op. njen doslej zadnji tabor je potekal prav v Predmeji leta 2013) ter slednjo približala mnogim generacijam.

SLIKA 7. Biologinja Irena Kodele Krašna (levo), ki je na Primorskem organizirala kar 19 mladinskih bioloških taborov, z rose zdravico ob najdbi 73. vrste kačjih pastirjev v Sloveniji, ob njej mentorica za podzemno favno na RTŠB 2021 Ester Premate, desno pa ujet »pok« Damjana, ki je na Ireninih taborih kot mentor sodeloval pravljičnih sedemkrat (Foto: P. Presetnik, E. Premate).

Tovrstnega prispevka ni pozabiti, kot tudi jaz ne bom tiste zadnje vzhicene noči na RTŠB 2021, kjer sem prednost dajal veseljačenju z udeleženci in mentorji s »slemernji« ter ne pripravi tradicionalne mentorske večerje (oškodovanim opravičilo in hvala Ani, ki je zagotovo za delo še bolj poprijela). So pa posledično zato na tradicionalno znova zakasnjeno mentorsko večerjo, ki je seveda kot vedno bila tudi tokrat odlična, taborski udeleženci prihajali manj neučakani.

Drugo leto pa se RTŠB menda odpravlja na sam skrajni severovzhod Slovenije. Vrstne pestrosti kačjih pastirjev nam tako zagotovo ne bo manjkalo. Barjanske deve tam ne bomo iskali, bi pa z veseljem nazdravil na ponovno najdbo rumenega porečnika *Gomphus flavipes*, vrste, za katero je Republika Slovenija ob zadnjem državnem poročanju po *Habitatni direktivi* kar zamolčala, da se pri nas pojavlja.

LITERATURA:

- BEDJANIČ, M. 2018. Drobtinice in ocvirki: Novi podatki o razširjenosti barjanske deve *Aeshna juncea* v Kamniško-Savinjskih Alpah in Vzhodnih Karavankah. *Erjavecija* 33: 69-75.
- BOUDOT, J.-P. & V. J. KALKMAN (ur.), 2015. *Atlas of the European dragonflies and damselflies*. KNNV Publishing, The Netherlands. 381 str.
- CKFF, 2021: *Podatkovna zbirka Centra za kartografijo favne in flore v sodelovanju s Slovenskim odonatološkim društvom*. Center za kartografijo favne in flore, Miklavž na Dravskem polju. [16. 7. 2021]
- ČERVEK, U., 1997. Poročilo odonatološke skupine. *V*: I. Kodele Krašna (ur.), Raziskovalni ekološki tabor "Goče 97", str. 36–40, Zveza prijateljev mladine Ajdovščina, Ajdovščina.
- DE KNIJF, G., C. VANAPPELGHEM & H. DEMOLDER, 2013. Odonata from Montenegro, with notes on taxonomy regional diversity and conservations. *Odonatologica* 42: 1-29.
- DIJKSTRA, K.-D. B., SCHRÖTER, A. & R. LEWINGTON, 2020. *Field guide to the Dragonflies of Britain and Europe* (2nd edition). Bloomsbury Publishing, London. 336 str.
- KOTARAC, M., 1997. *Atlas kačjih pastirjev (Odonata) Slovenije z Rdečim seznamom: projekt Slovenskega odonatološkega društva*. Center za kartografijo favne in flore, Miklavž na Dravskem polju. 205 str.
- KOTARAC, M., 2015. Country accounts: Slovenia. *V*: J.-P. Boudot & V. J. Kalkman (ur.), *Atlas of the European dragonflies and damselflies*, str. 48, KNNV Publishing, The Netherlands.
- PIRNAT, A. 1996. Hitri lepotci – Poročilo odonatološke skupine. *V*: I. Šinkovec (ur.), Ekološki raziskovalni tabor "Gora 96", str. 14-17, Zveza prijateljev mladine Ajdovščina, Ajdovščina.
- SMALLSHIRE, D. & A. SWASH, 2020. *Europe's dragonflies: A field guide to the damselflies and dragonflies*. Princeton University Press. 360 str.
- ŠALAMUN, A., 2012. Temni slaniščar *Selysiothemis nigra*, nova vrsta v Sloveniji... in druge zanimive fotografske najdbe v Škocjanskem zatoku in drugod po Sloveniji. *Erjavecija* 27: 5-7.
- VINKO, D., 2011. Poročilo o delu odonatološke skupine. *V*: D. Vinko (ur.), Raziskovalni tabor študentov biologije Most na Soči 2010, str. 50-55, Društvo študentov biologije, Ljubljana.
- VINKO, D., 2016. *Favna kačjih pastirjev (Odonata) Vipavske doline*. Diplomsko delo, Univerzitetni študij, Oddelek za biologijo, Biotehniška fakulteta, Univerza v Ljubljani. Ljubljana. xi + 86 str. + pril. A–F.
- VINKO, D., 2017. BOOM 2017: 7th Balkan Odonatological Meeting – 7. mednarodno srečanje odonatologov Balkana. Slovenija, 4. – 11. avgust 2017. *Erjavecija* 32: 29-40.
- VINKO, D. & A. ŠALAMUN, 2013. Kačji pastirji. *V*: J. Pavšič (ur.), Vipavska dolina: Neživi svet, rastlinstvo, živalstvo, zgodovina, umetnostna zgodovina, gmotna kultura, gospodarstvo in naravovarstvo, str. 125-135, 353-354, Slovenska matica, Ljubljana.
- VINKO, D. & A. ŠALAMUN, 2020. BioBlitz Slovenija 2020 – Žejna dolina. *Erjavecija* 35: 66-70.
- VINKO, D. & A. TRATNIK, 2020. Raziskovalni tabor študentov biologije RTŠB 2020 – Gorenja vas. *Erjavecija* 35: 13-22.
- VRHOVNIK, M. & D. VINKO, 2013. Drobtinice in ocvirki: Biološki mladinski tabor - Predmeja 2013 in srečanje s kovinskim lesketnikom *Somatochlora metallica*. *Erjavecija* 28: 40-43.
- WILDERMUTH, H. & A. MARTENS, 2019. *Die Libellen Europas. Alle Arten von den Azoren bis zum Ural im Porträt* (2nd ed.). Quelle & Meyer Verlag, Wiebelsheim. 958 str.

(D. VINKO)